

DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2021-73-12>
УДК 368.339 (33)

Мамонова Г.В.

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
доцент кафедри комп'ютерної математики
та інформаційної безпеки,
Державний вищий навчальний заклад «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5847-2076>

Позднякова Л.О.

кандидат економічних наук, доцент,
фінансовий директор ТОВ «ЕРИДАН»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7384-9214>

Мамонova Hanna

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
Pozdnyakova Liudmyla
ERIDAN LLC

ВПЛИВ КОРОНАКРИЗИ НА РОЗВИТОК СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ У СВІТІ

**THE INFLUENCE OF THE CROWN CRISIS ON THE DEVELOPMENT
OF INSURANCE BUSINESS IN THE WORLD**

У статті проаналізовано вплив пандемії COVID-19 на світовий страховий ринок та окремі країни Європи. Визначено індикативні економічні показники впливу пандемії COVID-19 на страховий бізнес світу: суттєве зниження доходів страховиків та населення, зростання безробіття, зниження попиту на страхові послуги, істотне зниження продуктивності праці працівників страхових компаній, невизначеність у перспективах розвитку пандемії. Досліджено та узагальнено досвід боротьби страховиків світу з наслідками впливу пандемії COVID-19. Охарактеризовано новітні інструменти, які дали змогу страховикам світу нівелювати або пом'якшити негативний вплив коронакризи. Дослідження позитивного досвіду функціонування та розвитку страхових ринків світу в умовах криз та потрясінь є корисним для застосування у національній практиці.

Ключові слова: страхування, премії, виплати, пандемія, інструменти, новітні технології.

В статье осуществлен анализ влияния пандемии COVID-19 на мировой страховой рынок и некоторые страны Европы. Определены индикативные экономические показатели влияния пандемии COVID-19 на страховой бизнес мира: существенное снижение доходов страховщиков и населения, рост безработицы, снижение спроса на страховые услуги, значительное снижение производительности труда работников страховых компаний, неопределенность в дальнейших перспективах развития пандемии. Изучен и обобщен опыт борьбы страховщиков мира с последствиями воздействия пандемии COVID-19. Охарактеризованы новые инструменты, которые позволили страховщикам мира нивелировать или смягчить негативное влияние коронакризиса. Исследование позитивного опыта функционирования и развития страховых рынков мира в условиях кризисов и потрясений может стать полезным для внедрения в национальную практику.

Ключевые слова: страхование, премии, выплаты, пандемия, инструменты, новейшие технологии.

The article analyzes the impact of the COVID-19 pandemic on the world insurance market and some European countries. Separated economic indicators of the impact of the COVID-19 pandemic on the insurance business of the world are singled out. It was determined that the impact of the COVID-19 pandemic inspired declining incomes of insurers and households, rising unemployment, declining demand for insurance services, a significant decline in productivity of insurance companies, uncertainty about the future development of the insurance industry and the effects of the pandemic. The experience of the world insurers' struggle against the consequences of the COVID-19 pandemic has been studied and generalized. The latest tools that have allowed insurers around the world to mitigate or mitigate the negative impact of the crown crisis, in particular, are: the development of new insurance products; increasing the level of requirements for insurance services in terms of its relevance, price flexibility, mobility and transparency; transition of insurers to online sales of insurance services and online payments for insurance cases; direct funding of specific means of combating COVID-19; use of the latest technologies and innovative methods in the insurance business; introduction of a new mode of staff work in the activities of insurance companies. The transition of insurers to online sales of insurance services and online payments has revealed many unresolved issues regarding the insurer's cybersecurity. Insurers are forced to improve existing technologies and methods of control, to intensify training and information activities. The Crown Crisis has significantly increased the importance of modern underwriting. Therefore, insurers around the world are using the capabilities of artificial intelligence, alternative data sources and better forecasting models. Greater understanding of pandemic processes, gaining experience is needed not only to accelerate the way out of the modern pandemic, but also to form a stable insurance system to the inevitable future challenges. The study of positive experience in the functioning and development of insurance markets around the world in crises and shocks is useful for application in national practice.

Key words: insurance, premiums, payments, pandemic, tools, latest technologies.

Постановка проблеми. Пандемія COVID-19 завдала суттєвого негативного впливу на всі сфери життя людства, включаючи світову економіку та її окремі галузі. Індикативними економічними показниками впливу пандемії COVID-19 стали: значне зниження доходів бізнесу та населення, ріст безробіття, суттєве падіння купівельної спроможності населення і, як наслідок, зниження попиту на товари та послуги, істотне зниження продуктивності праці працівників, невизначеність у перспективах розвитку пандемії. Страховики світу починаючи з кінця 2019 р. працюють у складних умовах пандемії COVID-19, а з початку 2020 р. коронакриза призвела до припинення діяльності багатьох страхових компаній. Деякі страховики Європейського Союзу (далі – ЄС) також були вимушені припинити свою діяльність, оскільки більшість із них не мала достатнього фінансового потенціалу та досвіду покриття збитків, спричинених пандемією. Перед страховиками світу постало завдання швидко дослідити й оцінити новітні ризики та запропонувати шляхи підвищення ефективності діяльності страховиків в умовах пандемії COVID-19. Розкриття теоретичних та практичних питань діяльності страхового бізнесу в умовах пандемії є важливим не тільки сьогодні, а й залишиться актуальним у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ризики, які виникли в умовах впливу пандемії COVID-19, є достатньо новими і мало дослідженими як з теоретичного, так і з практичного погляду. Переважно в зарубіжній літературі зустрічаються наукові роботи, в яких автори оцінюють діяльність страхових ринків окремих країн та діляться досвідом щодо усунення або пом'якшення негативних наслідків впливу коронакризи на страховий бізнес. Сьогодні проблеми функціонування та розвитку страхового бізнесу вивчають потужні наукові установи, науковці та практики. Західні дослідники (Gary Shaw, Neal Baumann) здійснили ґрунтовний аналіз та прогноз подальшого розвитку страхових ринків світу. У наукових роботах учених країн ЄС (Pradzynski, Маркова) досліджено проблеми розвитку страхового бізнесу в умовах пандемії COVID-19 та запропоновано методи їх вирішення. Західний дослідник Descombes усебічно проаналізував позитивні та негативні наслідки впливу пандемії COVID-19 на ринок страхування життя. У наукових працях західних дослідників (Tsui, Hervé.) здійснено оцінку діяльності та розвитку страхової галузі в умовах коронакризи. Аналіз та виокремлення проблемних питань сучасного розвитку страхового бізнесу світу, узагальнення шля-

хів та методів їхнього вирішення суттєво збагачують досвід функціонування та розвитку страхової галузі в умовах криз та потрясінь і є корисними для використання у національній практиці.

Мета статті полягає у дослідженні практичних аспектів функціонування і розвитку страхового бізнесу світу в умовах пандемії COVID-19, виокремленні проблемних питань та опрацюванні практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності страховиків в умовах коронакризи.

Виклад основного матеріалу. Пандемія COVID-19 кардинально вплинула на саму філософію страхування з погляду трансформацій установлених правил, традицій, норм функціонування та розвитку страхового бізнесу, суттєвих змін у попиті на новітні страхові послуги та форми їх надання. За даними Swiss Re, у 2020 р. світова економіка скоротилася на 3,9%, а глобальна вартість утрат від пандемії становила приблизно 12 трлн дол. Значних збитків зазнала світова економіка від переривання роботи бізнесу та недостатнього обсягу страхового покриття за цими ризиками. У звіті Університету Saint Gallen (Швейцарія) та Міжнародного аналітичного центру із страхування (Женева) за 2020 р. фахівці зробили такі висновки: 4,5 трлн дол. США було сплачено за ризиками переривання бізнесу; рівень щорічних страхових премій за договорами страхування ризику переривання бізнесу становив приблизно 30 млрд дол. США [1]. Отже, збитки за договорами страхування переривання бізнесу значно перевищили обсяг надходження страхових премій за цими договорами.

За висновками Центру фінансових послуг (Deloitte's Center for Financial), значна кількість страхових компаній у 2021 р. також буде вимушена припинити свою роботу. За версією S&P загальний індекс доходності страхового бізнесу станом на 30 вересня 2020 р. відставав на 24,6% від загального показника S&P 500 [2].

Надходження світових страхових премій за договорами страхування, які не пов'язані зі страхуванням життя, представлено в табл. 1.

За прогнозами фахівців Swiss Re Institute, у 2021 р. буде продовжуватися негативний вплив на страховий бізнес пандемії COVID-19, особливо це торкнеться страхування майна та страхування від нещасних випадків. Утім, Swiss Re institute прогнозує, що темпи зростання світової галузі страхування у 2021 р. становитимуть 3% по відношенню до попереднього року, а в країнах, що розвиваються, – 7%. Світова консалтинго-

Таблиця 1

Обсяги страхових премій, не пов'язаних зі страхуванням життя, за період 2009–2018 і 2019–2021 рр.

Страхові ринки	Темпи зростання страхових премій по відношенню до попереднього року (%)			
	2009-2018A	2019	2020E	2021F
Світовий	3,2	3,5	0	3,0
Розвинені країни	2,6	2,7	-1,0	3,0
Країни, що розвиваються	7.7	7,7	3,0	7,0

*А – середнє значення; Е – оцінка; F – прогноз.

Джерело: Swiss Re institute. 2020, Sigma 4

ва організація Deloitte Touche Tohmatsu Limite припускає, що обсяги світових страхових премій можуть відновитися до обсягів перед пандемією COVID-19 лише у IV кварталі 2022 р. [3].

За оціночними даними Swiss Re Institute, обсяги світових страхових премій за договорами страхування життя за 2020 р. можуть знизитися на 6%, на 8% – у країнах із розвинутою економікою і залишаться на рівні попереднього року у країнах, що розвиваються. За прогнозними даними Swiss Re Institute, у 2021 р. зростання світових страхових премій за договорами страхування життя становитиме 3%, а на ринках країн, що розвиваються, – 7% (табл. 2).

Проаналізуємо ситуацію на страхових ринках деяких країн – членів ЄС. Протягом трьох кварталів 2020 р. страховальниками Польщі було сплачено 46,5 млрд злотих страхових премій, що трохи менше, ніж за відповідний період 2019 р. За цей же період сплачено страхового відшкодування на суму 29,5 млрд злотих страховальникам, із них: 12,8 млрд злотих – за договорами страхування життя, 10,7 млрд злотих – на автострахування, 6 млрд злотих – на інші види страхування. За три квартали 2020 р. польські страховики отримали на 13% менше чистого прибутку (5,2 млрд), ніж за відповідний період 2019 р. Із метою підтримки економіки Польщі страховики інвестували 85 млрд злотих в активи, облігації та інші цінні папери з фіксованим доходом [4]. У квітні 2020 р. Комісія фінансового надзору Польщі (KNF) розробила рекомендації для страховальників, які перебувають у складній фінансовій ситуації, це: власники автотранспортних засобів, позичальники та власники ощадної та інвестиційної політики, понад 4 тис туроператорів, кілька тисяч суб'єктів господарювання, які беруть безпосередню участь у боротьбі з COVID-19. У листопаді 2020 р. 18 страхових компаній Польщі (Allianz, Aviva, Axa, Compensa, Credit Agricole Ubezpieczenia, Ergo Hestia, Generali, Interrisk, Metlife, PKO Ubezpieczenia, PZU Group, Saltus, TUW, Uniq, Unum, Vienna Life, Warta, Wiener) ухвалили фінансувати додатковий кол-центр для Головної санітарної інспекції Польщі [4]. Це сприяло кращій обізнаності потенційних страховальників щодо COVID-19 та активізації укладання договорів страхування життя та медичного страхування.

Страховий ринок Німеччини також зазнав негативного впливу пандемії, що проявилось у припиненні роботи страховиків у збиткових галузях, суттєвому зменшенні величини власного утримання багатьох

страховиків, що сприяло підвищенню ціни за договорами перестрахування, появі новітніх проблем для персоналу страхових компаній, зростанні трудомісткості операційних процесів та ін. Із метою швидкого забезпечення ліквідності страховиків уряд Баварії запропонував упровадити у страхуванні нову страхову послугу «страхування від закриття бізнесу». Страхова асоціація Німеччини (GDV) взяла на себе зобов'язання відшкодувати приблизно половину збитків клієнта, частину збитків запропоновано компенсувати державними пільгами. Таким чином, операційні витрати в галузі громадського харчування та готельного бізнесу були зменшені в середньому на 70%. Цю ініціативу підтримали такі страхові компанії, як Allianz, Gothaer, Haftpflichtkasse, VVAG, Nummerger, Signal-Iduna та ін.

За звітними даними Французької федерації страхування, у 2019 р. страхові премії за договорами страхування життя становили 144,6 млрд євро, що на 3,2% більше, ніж у 2018 р. У страховій компанії AXA France у 2019 р. обсяг страхових премій становив 26,2 млрд євро, що на 4% більше, ніж за попередній рік. Allianz Group як друга за величиною компанія у 2019 р. отримала дохід у розмірі 142 млрд євро, що на 7,6% більше, ніж за 2018 р. Allianz Group за договорами страхування, не пов'язаними зі страхуванням життя, отримала страхових премій на суму 4,6 млрд євро (+1,8%) [5]. Темпи приросту страхових премій на страховому ринку Франції мають позитивні, але дуже малі значення.

Розвиток страхового ринку Болгарії за період 2007–2019 рр. показав позитивну динаміку. За договорами іншими, ніж страхування життя, обсяг валових страхових премій за цей період зріс у два рази: з 1 520 млн лв у 2007 р. до 2 911 млн лв у 2019 р. Середньорічний приріст ВВП Болгарії від договорів страхування становив 107 млн лв. За цей період у середньому 82,5% ВВП становили надходження за договорами загального страхування. Частка надходжень до ВВП від договорів страхування життя повільно зростає з 12% у 2004 р. до 17,1% у 2019 р. (табл. 3).

За цей період встановлено, що темпи змін валових страхових премій від договорів страхування життя вищі за темпи змін від договорів страхування, не пов'язаних зі страхуванням життя (табл. 4). Але, незважаючи на ці показники, надходження до ВВП за договорами, не пов'язаними зі страхуванням життя, у багато разів вищі, ніж за договорами страхування життя, і є визначальними для формування структури страхового ринку Болгарії.

Таблиця 2

Обсяги страхових премій за договорами страхування життя за період 2009–2018 і 2019–2021 рр.*

Страхові ринки	Темпи зростання страхових премій по відношенню до попереднього року (%)			
	2009-2018A	2019	2020E	2021F
Світовий	1,5	2,2	-6,0	3,0
Розвинені країни	0,6	1,3	-8,0	2,0
Країни, що розвиваються	6,5	5,6	0	7,0

*А – середнє значення; Е – оцінка; F – прогноз.

Джерело: Swiss Re institute. 2020, Sigma 4

Таблиця 3

Частка валових страхових премій у структурі ВВП Болгарії за період 2018–2019 рр.

Рік	Всього (млн лв)	За договорами загального страхування		За договорами страхування життя	
		(млн лв)	Частка у структурі ВВП (%)	(млн лв)	Частка у структурі ВВП (%)
2018	2531	2083	82,3	448	17,7
2019	2911	2412	82,9	499	17,1

Джерело: складено за даними Комісії з фінансового нагляду Болгарії

Таблиця 4

Темпи зростання валових страхових премій у структурі ВВП Болгарії за період 2018–2019 рр.

Рік	Темпи змін валових страхових премій	За договорами загального страхування	За договорами страхування життя
2018/2017	18,5	22,1	4,4
2019/2018	15,0	15,8	11,3

Джерело: складено за даними Комісії з фінансового нагляду Болгарії, розрахунки автора

За даними АБЗ (Асоціація болгарських страховиків), пандемія COVID-19 негативно вплинула на економічну активність страховиків Болгарії. Зокрема, станом на квітень 2020 р. загальне зниження преміального доходу становить 2,6%, а сума виплачених страхових сум/відшкодувань зросла на 7,3%. Обсяг страхових премій від договорів страхування, не пов'язаних зі страхуванням життя, на квітень 2020 р. становив 804,9 млн лв, що порівняно з відповідним періодом 2019 р. на 0,5% менше. Виплати страхових сум/відшкодувань на квітень 2020 р. становили 257,3 млн лв, що на 4,8% більше, ніж за відповідний період попереднього року. Зменшення обсягів страхових премій було зафіксовано за видами бізнесу, який пов'язаний із транспортом. Наприклад, у страховика «Помощ при пътуване» зменшення преміального доходу становило 44%. Зниження кількості укладених договорів і обсягів надходження страхових премій спостерігається і за договорами страхування життя: щорічний преміальний дохід становив 160 млн лв, на квітень 2020 р. – на 11,84% менше. Водночас сума виплачених компенсацій за договорами страхування життя на квітень 2020 р. становила 61,5 млн лв, що на 23,3% більше, ніж за відповідний період 2019 р. Найбільше щорічне зменшення преміального доходу зафіксовано за договорами на випадок хвороби (-29,75%), водночас суттєво зросла сума виплат (+21,16%). Слід відзначити, що за цей період спостерігається збільшення страхових премій за такими страховими послугами, як «Пожежа та стихійні лиха» (+17,8%) та «Пошкодження майна» (на 12,8%) [6].

Негативний вплив пандемії COVID-19 загострив існуючі проблеми у світовій страховій галузі та сприяв появі новітніх, які потребують швидкого вирішення. У сучасних умовах коронакризи суттєво підсилюються страхові ризики: переривання роботи або втрата бізнесу, підвищення ризику втрати здоров'я і працездатності працівників. Керуючий директор лондонської компанії Lloyd's визнав пандемію як унікальне явище, оскільки вона не тільки завдала негативної шкоди соціуму, а й

спровокувала «економічний шок», який проявився у вибуху безробіття, банкрутств та краху ВВП у багатьох країнах [7]. З іншого боку, такі країни, як Австралія і Нова Зеландія, змогли утримати пандемію під контролем завдяки суровій ізоляції, щільності кордонів та тимчасовим заходам блокування. Кількість смертей у цих країнах була низькою, навіть менше, ніж до пандемії. Така парадоксальна ситуація пояснюється низькою кількістю смертей від COVID-19 по відношенню до інших інфекційних хвороб та випадковою смертю, які не трапилися через заходи соціального дистанціювання [8].

Із метою вирішення проблем, координування дій та вдосконалення страхового захисту в умовах пандемії в ЄС була створена міжвідомча робоча група, в якій взяли участь 10 генеральних дирекцій ЄС та ЕІОРА. Ця робоча група опрацьовувала такі основні завдання:

- оцінити можливості приватних страховиків взяти на себе покриття ризиків від пандемії та інших масштабних ризиків;
  - розробити новітні страхові продукти, зокрема страхування від переривання роботи бізнесу незалежно від причин;
  - оцінити потенціал національного державного страхування як другого рівня захисту від наслідків масштабних подій;
  - розглянути можливість підтримки малого і середнього бізнесу та самозайнятих людей, які мають труднощі з фінансуванням та страхуванням під час кризи;
  - скоординувати запобіжні заходи, спрямовані на безперервність бізнесу та шкоди здоров'ю працівників.
- Розроблення новітнього страхового продукту, який би відповідав вимогам ринку та був доступним для страхувальників, є одним з основних завдань страховиків. Масове закриття та банкрутство бізнесу виявили потребу у розробленні інноваційного страхового продукту – страхування від переривання малого та середнього бізнесу. У Європі та Північній Америці розробили та впровадили у діяльність так звані па-

раметричний страховий поліс, за яким у разі настання страхової події здійснюється виплата страхового відшкодування, сума якого не залежить від суми конкретних збитків застрахованого майна. Параметричний страховий поліс запровадив також лондонський Lloyd's для страхування переривання роботи малого та середнього бізнесу під час карантину. Сьогодні для українських страховиків залишається актуальним «орієнтуватися на розширення спектру пропозицій страхових продуктів, намагатися оптимізувати страховий портфель, величину власного утримання, видатки, приймати адекватні управлінські рішення» [9].

Західний дослідник Descombes зазначає, що пандемія має позитивні та негативні наслідки для страхування життя. Позитивним є те, що в 2020 р. спостерігалось підвищення обізнаності та збільшення намірів у потенційних страхувальників придбати поліс страхування життя. У серії проведених опитувань серед населення Великої Британії, США та Іспанії в період березня-червня минулого року було виявлено, що приблизно 30% респондентів виявили бажання придбати поліс страхування життя. Звісно, можна припустити, що після закінчення пандемії ми спостерігатимемо «початок історичного зрушення», коли страхування життя для більшості населення стане як цінний спосіб необхідного захисту [10].

У Болгарії страховики розробили й упровадили низку інновацій, це: розроблення страхової послуги зі «Страхування життя з додатковим покриттям на події, що виникають унаслідок захворювань на коронавірусну інфекцію»; включення витрат на тестування коронавірусу до загальних умов «медичного страхування», які передбачають «профілактичні огляди та тести». Болгарські фахівці вважають, що сьогодні необхідно впроваджувати інновації через пряме фінансування конкретних засобів боротьби з COVID-19. Болгарські страховики мають досвід та можливості у придбанні машин швидкої допомоги та респіраторів лікарням, здійсненні благодійних заходів у будинках для неблагополучних дітей та будинках для людей похилого віку. У Болгарії експерти прогнозують, що обмеження виїзду за межі країни призведе до зменшення кількості укладених договорів за ризиком «допомога у виїзді за кордон». Щодо страхових виплат за ризиками «переривання виробництва», «припинення бізнесу», «безробіття», то з боку болгарських страховиків спостерігаються масові відмови через те, що інфекційні захворювання не входять до ризиків страхової відповідальності. Водночас профілактична і громадська діяльність є пріоритетом для болгарських страховиків, і вони виділяють значні кошти для фінансування конкретних видів діяльності.

Також цікавим є приклад страховиків Франції, які внесли 200 млн євро до Фонду солідарності, створеного французьким урядом для боротьби з COVID-19. Не менш важливим є приклад американських страхових компаній Allstate і American Family Insurance, які за договорами автострахування зобов'язалися повернути своїм клієнтам відповідно 600 і 200 млн дол. [11].

Досвід діяльності страховиків в умовах пандемії COVID-19 виявив необхідність не тільки розробити новітні страхові продукти, а й значно підвищити їхній якісний складник. Зокрема, страховики Франції дійшли висновку про необхідність значно підвищити рівень вимог до страхового продукту з позиції його актуальності, цінової гнучкості, мобільності та прозорості. Однак через пандемію значно ускладнився процес продажу та просування його на ринку. Тому виникла потреба в удосконаленні існуючих форм комунікації між страховиком і страхувальником шляхом використання сучасних технологій, спрощення процесу врегулювання претензій; забезпечення можливості для страхувальника управляти своїм контрактом. Окрім того, страховики Франції працюють над активізацією співпраці зі страховими та нестраховими посередниками на основі розроблення нових вимог до цієї співпраці та суттєвого збільшення фінансування. Сучасна парадигма страхового бізнесу Франції ґрунтується на відповідальності і суттєвій підтримці клієнтів та дотриманні соціальних цінностей країни [12].

Значно активізували співпрацю зі страховими та нестраховими посередниками страховики Америки та Європи. Страхові агенти та брокери цих країн отримали позику за «Програмою захисту заробітної плати», що стало суттєвою фінансовою допомогою та сприяло активізації продажів страхових послуг.

Імідж та репутація страховика залежать від показника рівня страхових виплат. До пандемії претензії на виплати здебільшого врегулювалися в офісах. Пандемія COVID-19 внесла суттєві корективи у цей процес. Оскільки вплив пандемії на всі сфери людського життя, у тому числі й на страхування, є малодослідженим, то у страховиків виникли проблеми з прогнозуванням подальшого перебігу пандемії та її впливу на стан здоров'я населення. Пандемія спровокувала виникнення так званого ефекту long-COVID – довготривалі, стійкі наслідки пандемії, які виражаються у перенапруженні системи охорони здоров'я, у негативних наслідках для фізичного та психічного здоров'я населення, у недосконалому прогнозуванні рівнів зараженості і смертності. Усі ці чинники мають негативний вплив на точність актуарних розрахунків страховика, ціноутворення на страхову послугу, а отже, і на його платоспроможність. Більше розуміння процесів пандемії, набуття досвіду необхідне не тільки щоб пришвидшити шлях виходу із сучасної пандемії, а й сформувати стійку страхову систему до неминучих майбутніх викликів [13]. У сучасних умовах карантинних обмежень та суттєвого збільшення кількості страхових виплат переважно розгляд претензій здійснюється віртуально, що спровокувало збільшення кількості випадків шахрайства. Тому страховикам світу необхідно вирішити важливе завдання – удосконалити методику виявлення фактів шахрайства. Із метою уникнення необґрунтованих виплат та підвищення прозорості й ефективності цього процесу страховики використовують новітні технології. Однак сьогодні цих технологій виявилось

недостатньо, виникла потреба у створенні пов'язаної партнерської системи, яка всебічно оцінює обробку даних за претензіями на страхову виплату. Прикладом стали страховики Німеччини та Великобританії, які об'єдналися з Carpe Data (The next generation Data Company for Insurance), яка є компанією нового покоління і займається перетворенням даних на прогнозовану та ефективну інформацію і здійснює автоматизацію всього процесу страхування.

Перехід страховиків на онлайн-продажі страхових послуг і онлайн-виплати виявив багато не вирішених питань щодо кібербезпеки страховика. Кіберризик несуть велику загрозу діяльності страхових компаній. Це втрата довіри партнерів та потенційних клієнтів і, як наслідок, зменшення кількості укладених договорів і збільшення збитків; утрата репутації й іміджу страховика, що негативно впливає на його конкурентні позиції та провокує негативні наслідки. Кіберризик постійно зростає, оскільки через пандемію більшість співробітників працює віддалено, тому страховики вимушені впроваджувати у свою діяльність так звані принципи «нульової довіри» та «безпеки за проектом», удосконалюючи технології та методи контролю, активізуючи навчальні та інформаційні заходи.

Коронакриза суттєво підвищила значимість сучасного андеррайтингу, роль якого виходить далеко за межі автоматизації збору та обробки інформації. Для підвищення ефективності андеррайтингу страховики світу використовують можливості штучного інтелекту, альтернативних джерел даних та більш досконалих моделей прогнозування. Китайська компанія Ping An Life Insurance Company за допомогою розробленої розумної платформи андеррайтингу суттєво підвищила ефективність управління ризиком. У 2019 р. ця компанія обслуговувала 18 млн страхувальників та продала 96% полісів за допомогою автоматичного андеррайтингу, скоротивши середній час виконання операції з 3,8 дня до 10 хвилин [2]. Страховики США з метою поліпшення комунікацій із клієнтами використовують у своїй діяльності InsurTeach. Використовуючи такі технології, як штучний інтелект та аналіз даних, InsurTeach сприяє підвищенню ефективності діяльності страховика та його конкурентоспроможності на ринку. Незважаючи на існуючі проблеми у використанні послуг InsurTeach, очікується, що ринок високих технологій щорічно зростатиме на 41% за період 2019–2030 рр. [14].

У зв'язку з уведенням у 2020–2021 рр. карантинних обмежень страхові компанії вимушені були впровадити у діяльність новий режим роботи свого персоналу. Деякі страховики скоротили частину персоналу, обмежили заробітну плату, компенсації. Страховики повинні були вирішити низку проблем, зокрема: введення віртуального робочого місця; організація роботи «гібридного» персоналу; формування новітньої ідеології віддаленої роботи. Страховики для більш ефективного управління персоналом в умовах пандемії застосували адаптивні технології: завантажили у мобільні пристрої

працівників додатки, які регулюють офісну роботу, відстежують діяльність працівників, його контакти. Страхова компанія Nationwide Insurance використала довгострокові технологічні інвестиції для закриття офісів та переходу на віддалений режим роботи для 98% працівників. У 2020 р. американська компанія Prudential Financial почала використовувати хмарні технології Vlocity на базі Vitech як основну платформу адміністрування бізнесу. Частина страхових компаній застосувала гібридний режим роботи – віддалено/офісний, який має гнучкий, адаптивний характер до ситуації на ринку.

Характерною ознакою розвитку страхового бізнесу останніх років стала активізація процесів злиття і поглинання страхових компаній (M&A). Аналіз, проведений S&P, підтверджує, що 2021 р. стане переломним, при цьому загальна сума M&A-угод може досягнути 71,7 млрд дол., що на 269,5% більше, ніж за 2020 р. Такий показник передбачає продаж The Hartford до кінця 2021 р., а також те, що AIG знайде партнера для інвестицій у бізнес у сфері страхування життя та пенсійного страхування. До причин активізації M&A-угод слід віднести як зовнішні, так і внутрішні чинники впливу, зокрема це: негативний вплив світової економічної та коронакризи, суттєве підвищення ризикованості багатьох галузей страхування, значне збільшення страхових сум за договором та сум страхових виплат, тенденція до активного розвитку світового ринку страхування життя та страхування додаткової пенсії, необхідність модернізації існуючих моделей страхового бізнесу та ін. [15].

Таким чином, пандемія COVID-19 внесла суттєві корективи у розвиток світового страхового бізнесу. Коронакриза оголила існуючі проблеми у страховій галузі, змусила страховиків будувати новітню бізнес-модель, адекватну до вимог ситуації в економіці країн та на фінансових ринках.

Висновки. Пандемія COVID-19 кардинально позначилася на самій філософії страхування шляхом трансформації встановлених правил, традицій, норм функціонування та розвитку страхового бізнесу. Коронакриза змінила поведінку, звички та потреби споживачів страхових послуг, а також персоналу страхових компаній. Обґрунтовано, що останні два роки у світі відбувається зміна парадигми страхового бізнесу, підвищуються ціннісні критерії страхування, його важливість як для діяльності бізнесу, так і для життя та здоров'я страхувальника. Щоб не втратити свої конкурентні позиції в умовах пандемії, більшість страховиків світу активно вдосконалює свою діяльність шляхом упровадження інноваційних методів і технологій в операційний процес, процеси менеджменту та діджиталізації бізнесу.

Незважаючи на виниклі труднощі, зарубіжні фахівці прогнозують у 2021–2022 рр. поступове відновлення та зростання страхової галузі, що потребує великих капітальних та інтелектуальних затрат. Водночас відновлення та стале зростання страхової галузі немож-

ливі без глибинної модернізації та впровадження інноваційних технологій у процеси страхування, розбудови ефективної інфраструктури страхових ринків. Зроблено висновок, що пандемія COVID-19 стала своєрідним

поштовхом у сучасних еволюційних перетвореннях парадигми страхування, яка базується на засадах підвищення ролі національних ринків страхування, їхньої протекціоністської ідеології та прагматичного підходу.

Список літератури:

1. Актуальна тема: Пандемичний ризик. URL: <https://www.abz.bg/public/uploads/files/abz-pandemichen-risk.pdf> (дата звернення: 01.04.2021).
2. Shaw G., Baumann N. 2021 insurance outlook. 2021. URL: <https://www2.deloitte.com/global/en/insights/industry/financial-services/financial-services-industry-outlooks/insurance-industry-outlook.html> (дата звернення: 10.04.2021).
3. Swiss Re institute. World insurance: riding out the 2020 pandemic storm. *Sigma*. 2020. № 4.
4. Radzinski J.G. Najwazniejsze dane dotyczace rynku ubezpieczen po III kw. 2020 r. URL: <https://piu.org.pl/30-mld-zl-odszkodowan-dla-poszkodowanych/> (дата звернення: 20.02.2021).
5. Premiers résultats 2019 de l'assurance française. URL: <https://www.asquarepartners.com/premiers-resultats-2019-de-lassurance-francaise/> (дата звернення: 05.02.2021).
6. Застрахователен пазар: резултати за април 2020 г. URL: https://www.abz.bg/bg_BG/news/zastrahovaten-pazar-rezultati-za-april-2020-g-1210.html (дата звернення: 05.03.2021).
7. La note (très) salée de l'épidémie pour l'assurance. URL: <https://www.capital.fr/entreprises-marches/la-note-tres-salee-de-lepidemie-pour-lassurance-1370052> (дата звернення: 07.03.2021).
8. Tsui L. (2021). Lessons for L&H insurers after COVID-19 tested our pandemic model. URL: <https://www.swissre.com/institute/research/topics-and-risk-dialogues/health-and-longevity/lessons-for-l-h-insurers-after-covid-19.html> (дата звернення: 17.04.2021).
9. Позднякова Л.О. Проблеми розвитку страхового ринку України і шляхи їх розв'язання в сучасних умовах. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 6(108). С. 250–254.
10. Descombes J. (2021). Why hasn't COVID-19 led to an increase in life insurance protection? URL: <https://www.swissre.com/institute/research/topics-and-risk-dialogues/health-and-longevity/covid-19-life-insurance.html> (дата звернення: 20.04.2021).
11. Маркова. Създаване на застрахователен пул е найдоброто решение при COVID-19. URL: <https://vuzf.bg/novini/sazdavane-na-zastrahovaten-pul-e-nay-dobroto-reshenie-pri-covid-19> (дата звернення: 20.04.2021).
12. Gwenaël Hervé. Crise du COVID-19: le secteur de l'assurance doit relever son niveau. d'exigence. URL: <https://www.journaldunet.com/management/direction-generale/1494123-crise-du-covid-19-le-secteur-de-l-assurance-doit-relever-son-niveau-d-exigence/> (дата звернення: 25.04.2021).
13. Tsui L. Lessons for L&H insurers after COVID-19 tested our pandemic model. 2021. URL: <https://www.swissre.com/institute/research/topics-and-risk-dialogues/health-and-longevity/lessons-for-l-h-insurers-after-covid-19.html> (дата звернення: 20.04.2021).
14. Что такое Insurtech? URL: <https://tab-is.ru/chto-takoe-insurtech/> (дата звернення: 30.04.2021).
15. Анализ, проведенный S&P, подтверждает, что в 2021 году деятельность по слияниям и поглощениям страховых компаний (M&A) станет переломным годом, при этом общая сумма M&A-сделок может достичь \$71,7 млрд. URL: https://forinsurer.com/news/21/04/09/39567?fbclid=IwAR1TyYOWJGWN3bikz105NIZ00yBREKGjH9YqrUcOpLDO_Lyj41zGnYJBFs (дата звернення: 03.05.2021).

References:

1. Aktualna tema: Pandemichnyiatskii risk [Current topic: pandemic risk]. Available at: <https://www.abz.bg/public/uploads/files/abz-pandemichen-risk.pdf> (accessed 01 April 2021).
2. Gary Shaw, Neal Baumann (2021) 2021 insurance outlook. Available at: <https://www2.deloitte.com/global/en/insights/industry/financial-services/financial-services-industry-outlooks/insurance-industry-outlook.html> (accessed 10 April 2021).
3. Swiss Re institute (2020) World insurance: riding out the 2020 pandemic storm. *Sigma*, no. 4 (accessed 10 February 2021).
4. Radzinski J.G. (2020) Najwazniejsze dane dotyczace rynku ubezpieczen po III kw. 2020 r. [The most important data in the insurance market after the 3rd quarter of 2020]. Available at: <https://piu.org.pl/30-mld-zl-odszkodowan-dla-poszkodowanych/> (accessed 20 February 2021).
5. Premiers résultats 2019 de l'assurance française [Premier results 2019 of the French insurance]. Available at: <https://www.asquarepartners.com/premiers-resultats-2019-de-lassurance-francaise/> (accessed 5 February 2021).
6. Zastrahovaten pazar: rezultaty za apryl 2020 h. [Insurance market: results for April 2020]. Available at: https://www.abz.bg/bg_BG/news/zastrahovaten-pazar-rezultati-za-april-2020-g-1210.html (accessed 5 March 2021).
7. La note (très) salée de l'épidémie pour l'assurance [The (very) salty note of the epidemic for insurance]. Available at: <https://www.capital.fr/entreprises-marches/la-note-tres-salee-de-lepidemie-pour-lassurance-1370052> (accessed 7 March 2021).
8. Tsui L. (2021) Lessons for L&H insurers after COVID-19 tested our pandemic model. Available at: <https://www.swissre.com/institute/research/topics-and-risk-dialogues/health-and-longevity/lessons-for-l-h-insurers-after-covid-19.html> (accessed 17 April 2021).

9. Pozdniakova L.O. (2010) Problemy rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy i shliakhy yikh rozviazannia v such-asnykh umovakh [Problems of development of the insurance market of Ukraine and ways of their solution in modern conditions]. *Aktualni problemy ekonomiky* [Current economic problems], no. 6 (108), pp. 250–254.

10. Descombes J. (2021) Why hasn't COVID-19 led to an increase in life insurance protection? Available at: <https://www.swissre.com/institute/research/topics-and-risk-dialogues/health-and-longevity/covid-19-life-insurance.html> (accessed 20 April 2021).

11. Markova (2020) Sozdavane na zastrahovatel'nyy pul e naidobroto reshenie pry COVID-19 [The creation of an insurance pool is the best solution for COVID-19]. Available at: <https://vuzf.bg/novini/sazdavane-na-zastrahovatel-en-pul-e-nay-dobroto-reshenie-pri-covid-19> (accessed 17 March 2021).

12. Gwenaël Hervé. (2021) Crise du COVID-19: le secteur de l'assurance doit relever son niveau d'exigence [The insurance sector must increase the level of requirements]. Available at: <https://www.journaldunet.com/management/direction-generale/1494123-crise-du-covid-19-le-secteur-de-l-assurance-doit-relever-son-niveau-d-exigence/> (accessed 25 April 2021).

13. Tsui L. (2021) Lessons for L&H insurers after COVID-19 tested our pandemic model. Available at: <https://www.swissre.com/institute/research/topics-and-risk-dialogues/health-and-longevity/lessons-for-l-h-insurers-after-covid-19.html> (accessed 20 April 2021).

14. Chto takoe Insurtech? [What is Insurtech?]. Available at: <https://tab-is.ru/chto-takoe-insurtech/> (accessed 30 April 2021).

15. Analiz, provedennyi S&P, podtverzhdaet, chto v 2021 godu deiatelnost po slyianiyam y pohloshcheniyam strakhovykh kompaniy (M&A) stanet perelomnym hodom, pry etom obshchaia summa M&A-sdelok mozhet dostykh \$71,7 mlrd. [S&P analysis confirms that insurance mergers and acquisitions (M&A) activities will be a watershed year in 2021, with total M&A transactions expected to reach \$ 71.7 billion]. Available at: https://forinsurer.com/news/21/04/09/39567?fbclid=IwAR1TyYOWJGWN3bikz105NIZ00yBREKGjH9YqrUcOpLDO__Lyj41zGnYJBFs (accessed 3 May 2021).